

Ivo van Hove brengt alsnog 'Freud' op de planken

Fraaie regie van te oude ideeën

Sonja de Jong

In 1958 schreef Jean-Paul Sartre op verzoek van filmregisseur John Huston zijn 'Freud scenario', over de beginjaren van Sigmund Freud als psychotherapeut. Door onenigheid werd dit script nooit verfilmd. Nu, dik zestig jaar later, zet regisseur Ivo van Hove het voor het eerst op de planken.

Het denken over het gedachtegoed van Freud is in de afgelopen decennia ingrijpend veranderd en dat zit oprechte bewondering toch in de weg. Freud wordt niet langer gezien als het genie dat Sartre blijkens zijn script nog in hem zag.

Een ziektebeeld als hysterie bestaat niet meer en niet elk psychisch probleem blijkt veroorzaakt door onderdrukte seksuele verlangens, zoals Freud meende.

Genot

De 'Freud' die Ivo van Hove op de planken zet, is niettemin een genot om naar te kijken. Jan Versweyveld creëerde een voor zijn doen opmerkelijk naturalistisch decor waarin de professionele en de privéwereld van Freud samenkomen. Een wetenschappelijke weergave van de doorsnede van de hersenen hangt naast knusse schemerlampjes, een skelet staat naast een comfortabele fauteuil.

Belichting, van huiselijk intiem naar kil zakelijk wijst de toeschouwer de weg van Freuds salon naar

Theater

Freud

Door Internationaal Theater Amsterdam i.s.m. Toneelhuis Antwerpen en FC Bergman.
Naar het script 'Le Freud scenario' van Jean-Paul Sartre, bewerking: Koen Tachelet, vertaling: Gerardjan Rijnders; regie: Ivo van Hove.
Bijgewoond: 22/09: schouwburg Internationaal Theater Amsterdam. Daar nog te zien 25 t/m 29/9, 2 t/m 5/10 en 8 t/m 11/10. Info: www.ita.nl zijn werkkamer.

Het script van Sartre volgt de psychiater in zijn jonge jaren. Overtuigd van het nut van hypnose reist hij, tot afschuw van zijn leermeester Meynert, naar Parijs om daar bij professor Charcot, grondlegger van deze therapie, te studeren. Eenmaal terug in Wenen keert hij de hypnose uiteindelijk teleurgesteld de rug toe en keert terug tot de algemeen gangbare therapie voor 'hysterici' in die dagen: elektroshocks, massage en baden en ontwikkelt daarna geleidelijk het idee van psychotherapie.

Twijfelaar

Bewerker Koen Tachelet bracht het oorspronkelijke script van meer dan zeven uur terug tot dik twee

uur. In die tijd zien we Freud van een zelfverzekerde arts inkrimpen tot een twijfelaar, een zoeker die zijn eigen theorieën telkens ondergraven ziet door de realiteit. Ivo van Hove zet een glasheldere regie neer, maar kan toch niet voorkomen dat het geheel af en toe een tikje lachwekkend is.

Hypnose en psychotherapie lenen zich wellicht ook niet erg goed voor het podium: langdurige therapieën worden noodzakelijkerwijs teruggebracht tot een sessie van vijf minuten. Twee tellen waperen onder de woorden: 'slaap, slaap, slaap' en hup de patiënt herinnert zich onder hypnose meteen de meest compromitterende gebeurtenissen. Geen tijd voor nuanceren.

Ideale vertolker

Dat er desondanks toch veel te genieten valt, is te danken aan de geweldige ploeg acteurs. Stef Aerts toont zich de ideale vertolker van Freud tijdens zijn steeds op dood spoor belandende zoektocht, van zijn tanende zelfvertrouwen en zijn wanhoop. Ilke Paddenburg schittert als de laconieke Martha Freud, zijn vrouw, Chris Nietvelt maakt indruk als zowel de moeder van Freud als de moeder van Freuds patiënt Cäcilie en Hans Kesting speelt vol schwung Freuds aanvankelijke leermeester professor Meynert. Als regie is 'Freud' zeker geslaagd. Maar ondanks dat schemert toch permanent de gedachte door: wat moeten we met die achterhaalde ideeën.

★★★★★

Stef Aerts speelt de rol van Freud in het gelijknamige toneelstuk.

FOTO JAN VERSWEYVELD